

EUROOPA
KOMISJON

Euro: kas olete valmis?

Äriühingu ettevalmistamine
tööks eurodes

Üks raha Palju võimalusi

Kontrollküsimumstiku koostamisel on kasutatud VKEde ühenduse esindajate ning aktsionäride ja osanikega peetud arutelude käigus saadud teavet. IT-süsteemide kohandamise osas on kasutatud SAP AG Germany ekspertide nõuandeid.

Täname:

Euroopa ühendused: leheküljed 4, 5, 6, 7, 12, 16, 17, 19, 21.

iStockphoto: leheküljed 8, 9, 10, 13 (1. ja 3.), 15, 22, 23.

stock.xchg: lehekülg 20.

NECC: lehekülg 13 (2.)

ÕIGUSLIK MÄRKUS

Euroopa komisjon ega kes tahes komisjoni nimel tegutsev isik ei ole vastutav alljärgneva teabe kasutamise eest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist „Europa” serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2008

ISBN 978-92-79-08700-4

DOI 10.2765/52075

© Euroopa ühendused, 2008

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Belgium

Sisukord

Eessõna	3
1. Eurole ülemineku ettevalmistuste kavandamine	4
1.1. Eurole ülemineku projekti edukas teostamine	4
1.2. Kättesaadavate teabeallikate kasutamine	6
2. Kohandused ettevõttes	8
2.1. Raamatupidamisarvestuse ja finantsjuhtimise kohandamine	8
2.2. IT-süsteemide kohandamine	10
2.3. Sularahahaldus	11
2.4. Töötajate teavitamine ja koolitus	14
3. Kaubandusstrateegia: suhted klientide ja tarnijatega	16
3.1. Klientide teavitamine	16
3.2. Hindade esitamine kahes vääringus	16
3.3. Hinnakujundus	20
3.4. Suhted tarnijatega	22
3.5. Lepingud	23
Kontrollküsimustik	24

Eessõna

On mitmeid viise, kuidas ettevõtja saab oma tegevust kohandada üleminekuks eurole. Missugused meetmed on kõige sobivamad eurole üleminekuks valmistuva ettevõtja jaoks, sõltub paljudest asjaoludest, näiteks ettevõtte suurusel, peamistest tegevusaladest, sularahaarvelduste mahust, IT-süsteemide kasutamisest jne. Loomulikult tuleb igal ettevõtjal kindlaks teha oma vajadused seoses üleminekuga ja otsustada, missugune on parim viis nende rahuldamiseks.

Kõikide ettevalmistuste eesmärk on sujuv ja kiire üleminek eurole viisil, mis häiriks minimaalselt ettevõtte tööd ja oleks maksimaalselt kuluefektiivne. Kogemus näitab, et õigeaegsed praktilised ettevalmistused tasuvad end ära ja võimaldavad ettevõtjal hakata võimalikult peatselt ühisrahast kasu saama.

Üldiselt on suurte ettevõtetele kergem lahendada eurole üleminekul tekkivaid raskusi kui väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (edaspidi „VKEd“). Liiatigi näitavad uuringud, et VKEd, eriti kõige väiksemad ettevõtjad, kalduvad alahindama nii eurole üleminekuks vajalike ettevalmistuste ulatust kui ka hilinenud ettevalmistustöödest tulenevaid ohte. VKEde inimressursid võivad olla piiratud, seepärast peaksid nad alustama ettevalmistustöid võimalikult varakult, et olla pärast ülemineku-päeva täielikult võimelised eurot kasutama .

Käesoleva brošüüri eesmärk on nõustada ettevõtjaid euro kasutuselevõtuks vajalike ettevalmistuste tegemisel. Brošüür käsitleb järgmisi küsimusi: esiteks, üldine ettevalmistustööde kavandamine; teiseks, vajalikud kohandused ettevõttes ning kolmandaks, ettevõtja ettevalmistused äristrateegia valdkonnas, kaasa arvatud hinnapoliitika ning suhted klientide ja tarnijatega.

Üleminekupäev on päev, mil lastakse ringlusse ja muutuvad seaduslikuks maksevahendiks eurorahatähed ja -mündid. Järsu ülemineku (*big bang*) stsenaariumi korral, mille on praegu ette näinud enamik liikmesriike, kes ei ole veel eurole üle läinud, langeb euro kasutuselevõtmine kokku üleminekuga eurole kui riiklikule vääringule. Käesolevas brošüüris esitatud kaalutlused lähtuvad peamiselt järsu ülemineku stsenaariumist.

1. Eurole ülemineku ettevalmistuste

1.1. Eurole ülemineku projekti edukas teostamine

Ettevalmistustöödega tuleb **alustada niipea kui võimalik**. Rusikareegli järgi tuleb seda teha vähemalt aasta enne riigi poolt seatud euro kasutuselevõtu tähtpäeva. Ent isegi riikides, kus vastavat tähtpäeva või ülemineku ajakava ei ole kehtestatud, on VKEdel kasulik alustada sisemiste ettevalmistustega, et kasutada ära varakult alustatud ettevalmistustega kaasnevad võimalused. Ettevõtjal on majanduslikult kasulik hinnata mõju, mida tulevane eurole üleminek võib kaasa tuua. See võib aidata tal saavutada konkurentsieelist ettevõtjate ees, kes ei ole veel ettevalmistustöödega alustanud.

Ühe esimese sammuna tuleb eurole üleminekuks valmistaval VKE-l **hinnata vääringu vahetumise võimalikku mõju oma tegevusele**. Ettevõtte sisestruktuuris mõjutab eurole üleminek raamatupidamisarvestuse süsteeme ja IT-keskkonda. Ettevõtja, kes arveldab oma klientidega sularahas, peab arvestama võimalike probleemidega, eeskätt logistika ja turvalisuse valdkonnas, mis on seotud kahe vääringu üheaegse kasutamisega teataval ajavahemikul enne ja pärast üleminekupäeva. Samuti tuleb ettevõtjal hinnata, kuidas mõjutab üleminek tema suhteid töötajate, tarnijate, klientide ja konkurentidega.

kavandamine

Pärast ettevõtjale avalduva mõju hindamist **tuleb määratleda strateegia**. Sellega seoses tuleb langetada otsused näiteks järgmistes küsimustes: kas käsitleda valuuta vahetumist võimalusena tõsta ettevõtte kui terviku tõhusust ja/või ajakohastada IT-süsteeme; milline on vajalike ettevalmistustööde ajakava ning millisel määral sõltuvad ettevalmistustööd asjatundjate teenustest ja nõustamisest. Paljudel strateegia koostamise ja elluviimise käigus tehtavatel otsustel võivad olla kogu ettevõtte jaoks kaugemaleulatuvad tagajärjed, nii rahalised kui ka suhetes töötajatega. Seega on oluline, et **ettevõtte juhtkond hoiaks eurole üleminekut oma vaateväljas** kogu ettevalmistusajajooksul.

Eurole ülemineku edukuse tagamiseks tuleb **ettevalmistustööd määrata koordineerima kedagi juhtkonnast**. Väikeettevõtja puhul võib seda ülesannet täita kas omanik või ettevõtte tegevjuht. Suuremates ettevõtetes võib kõnealuse ülesande täitmise määrata ka juhtkonna liikmetest moodustatud europrojekti töörühmale.

Soovitav on kasutada **selgelt määratletud ülesannetega tegevuskava**, mis suunab nii europrojekti koordinaatori kui ka kõikide teiste ettevalmistustöödesse kaasatud isikute tööd. Eri ülesannete täitmiseks on kasulik määrata tähtajad.

Projekti elluviimiseks tuleb **eraldada piisavad inim- ja finantsressursid**. Kui kasutatakse ettevõttevälist teenusepakkujat, tuleb tagada, et tema teenused oleksid vajaduse korral kättesaadavad. Ettevõtjad võiksid arvestada, et üleminekutähtpäeva lähenemisel võivad IT-asjatundjate teenused muuta raskesti kättesaadavaks. See võib mitte ainult aeglustada olulisi ettevalmistusi, vaid tuua kaasa ka suuri rahalisi kulutusi, kusjuures mõlemat ohtu saab ettevalmistustööde varajase käivitamise abil vältida.

Üleminekuprojekti arengut tuleb tõhusalt jälgida, et selgitada välja raskused ja ohud juba varases etapis; siis saab tegevuskava muuta ja parandada.

1.2. Kättesaadavate teabeallikate kasutamine

Üleminekuks valmistumisel peaksid VKEd kasutama **kõiki neile kättesaadavaid teabeallikaid**. Peamised riigi tasandil tehtavad ettevalmistused on esitatud **riigi üleminekukavas**, mille harilikult võtab vastu ja mida korrapäraselt ajakohastab valitsus. Kõnealusel kavas antakse suunised kõikidele majandussektoritele, esitatakse ülemineku ajakava ning teave asjaomaste õigus-, maksundus- ja raamatupidamiseeskirjade kohta.

Eurole üleminekuks valmistuvad liikmesriigid levitavad mitmesuguseid teabematerjale (brošüüre, voldikuid jne) ja korraldavad muud teabetegevust (sh seminare, konverentse, näitusi, televisiooni- ja raadiosaateid), mis on osa **riigi eurole üleminekust teavitamise strateegiast**. Sellist teavitustegevust aitab rahastada Euroopa Komisjon iga asjaomase riigiga sõlmitavate partnerluslepingute kaudu. Lisaks korraldab komisjon ka omalt poolt mitmesuguseid euroala laienemisega seotud tegevusi, nagu arvamusküsitlused, konverentsid ja seminarid ajakirjanikele. Samuti annab komisjon välja brošüüre, plakateid, laserplaate ja eurot tutvustavaid materjale.

Lisaks eelnimetatud avalikele teabekanalitele saavad VKEd hankida **teavet ettevõtlusorganisatsioonidest, kutseühingutest, euroinfokeskustest, kaubandus- ja tööstuskodadest, pankadest, raamatupidamisettevõtjalt ja ärinõustajatelt**. Asjaomased teavitamisviisid varieeruvad temaatilistest veebilehtedest, ettevõtlusalastest kontrollküsimustikest, ringkirjadest ning trükimaterjalidest kuni ettevõtja individuaalnõustamiseni konkreetses küsimustes. Suuremad ettevõtjad võivad osutada seoses eurole üleminekuga oma allhankijatele vajalikku abi.

2. Kohandused ettevõttes

2.1. Raamatupidamise ja finantsjuhtimise kohandamine

Finantsaruandluse koostamise seisukohast võib **varasemate andmete** (nt raamatupidamiskontod, varusid moodustavate artiklite ajalooline soetusmaksumus jne) **ümberarvestus** olla reguleeritud riigi poolt eeskirjade ja soovitustega.

Eurole ülemineku aasta **eelarve** peaksid ettevõtjad koostama europõhiselt. Otsustada tuleb ka küsimused, millal ja kuidas arvestada ajaloolised eelarveandmed ümber eurodesse.

Riigi õigusaktidega kehtestatakse kas kuupäev, millest alates, või ajavahemik, mille kohta tuleb **maksudeklaratsioonid** ja seotud dokumendid (sh ettevõtte tulumaksu, käibemaksu, töötajate palkadelt ja töötasudelt kinnipeetud maksude ning töötajate sotsiaalkindlustusmaksute kohta) ning **finantsaruanded** esitada eurodes.

Tavaliselt kehtestatakse eurole üleminekut reguleeriva seadusega eeskirjad **äriühingu omakapitali ning aktsiate ja osakute ümberarvestuse kohta**. Äriühingu põhikirja kiire kohandamise tagab see, kui ettevõtja selgitab varakult välja, millised on riigi õigusraamistikuga selleks ettenähtud võimalused, ning pöördub vajaduse korral aegsasti õigusnõustaja poole.

Näiteks võidakse riigi poolt seadusega sätestada kohustus või esitada soovitus, et läbipaistvuse kaalutlustel **tuleb omakapitali ja aktsiate summad ümberarvestuse käigus ümardada**. Kuna enamikul juhtudel saadakse omavääringus märgitud äriühingu omakapitali ning aktsiate ja osakute ümberarvestuse käigus ümardamata eurosumma, siis ümardatud summa saamiseks võib tekkida vajadus kapitali suurendamise (või vähendamise) järgi. Teine võimalus on muuta nimiväärtusega aktsiad või osakud nimiväärtuseta aktsiateks või osakuteks juhul, kui see on riigi õigusega lubatud. Igal juhul tuleb järgida kehtivaid menetlusreegleid ja see võib aeglustada ettevõtmistustöid. Näiteks võib riigi õigusest tuleneda nõue, et omakapitali suurendamise (vähendamise) otsuse tegemiseks on vaja kokku kutsuda aktsionäride erakorraline üldkoosolek.

Põhikiri ja sise-eeskirjad tuleb läbi vaadata. Näiteks võivad need sisaldada omavääringus väljendatud piirsummasid (nt summad, millest alates on vajalik nõukogu või komiteede kaasamine), mida tuleb vastavalt kohendada.

Üleminekupäevale eelneva aasta jooksul asutatud **uued äriühingud** peaksid hilisema ümberarvestamise vältimiseks **märkima oma kapitali kohe eurodes** juhul, kui see on riigi seadusega lubatud.

Aktsionäre või osanikke tuleb teavitada esimesel võimalusel kõikidest eurole ülemineku kaasnevatest muudatustest, mis puudutavad aktsiaid või osakuid (nt aktsiate või osakute arv, aktsiate või osakute nimiväärtus, sissemakstud omakapital, kasumi jaotamine).

2.2. IT-süsteemide kohandamine

Euro kasutuselevõtt **mõjutab kõiki rahaühikutega opereerivaid IT-süsteeme**, näiteks arvete koostamise, palgaarvestuse, juhtimisteabe ja piletimüügi süsteeme, hangetega seotud tarkvara, laovarude arvepidamise rakendusi ning ka finantsinfo töötlemise süsteeme, nagu kassaaparaadid ja terminalid müügipunktides. Eespool nimetatud süsteemide õigeaegne kohandamine uuele vääringule säästab aega. Mida rohkem IT-rakendusi on üleminekuga seotud, seda varem peaksid VKEd ettevalmistustega alustama. VKEd peaksid alustama **seliste IT-süsteemide kindlaksmääramisest**, mida üleminek mõjutab. Lisaks tuleb kindlaks teha, missugust riistvara (nt klaviatuudid, printerid, kassaaparaadid, müügiautomaadid) tuleks ajakohastada või missugune riistvara tuleks asendada uuega.

VKEdel tuleb IT-süsteemide kohandamisega seoses teha strateegiline otsus, kas euroga seotud kohandused on **osa ulatuslikumast IT-projektist**, mis väärrib rakendamist sõltumatult euro kasutuselevõtust. Niisugune ühendamine võib aidata kokku hoida kulusid. Teise võimalusena võib olla kasulikum keskenduda üksnes euroga ühildumist tagavatele kohandustele ning lükata muude IT-projektide elluviimine hilisemale ajale – valik sõltub sellest, kui suured on asjaomased IT-alased kohandused ja kas on vahendeid nende teostamiseks.

Euroga seotud IT-süsteemide kohandused peaksid muu hulgas tagama, et oleks võimalik opereerida kahes vääringus (omavääring ja euro), esitada hindu nõuetekohaselt kahes vääringus (vt allpool punkt 3.2), konverteerida omavääringut eurodesse ja vastupidi vastavalt ümberarvestuseeskirjadele, ning töödelda mitmekohalisi kümnendarve. Kui ettevõtte IT-süsteemid on ühendatud äripartnerite, tarnijate jne süsteemidega, siis tuleb tagada kõnealuste süsteemide ühilduvus ka pärast üleminekut eurole.

Vastavalt olemasolevate IT-süsteemide võimalustele tuleb neid kas muuta, ajakohastada, täiustada või asendada need kõikidele nõuetele vastataivate uute süsteemidega. Üldiselt peaks mis tahes **uus tarkvara**, mille VKE ettevalmistusajal soetab, juba olema **euroga ühilduv**, et vältida hilisemaid kohandusi.

Tagamaks, et kõik IT-süsteemid opereeriks nõuetekohaselt eurodes pärast üleminekupäeva, tuleb **hoolikalt ja korduv**alt testida kõiki kohandatud rakendusi niipea kui võimalik, et vältida häireid ja võimaldada vigade parandamist enne nende käikulaskmist.

Enne varasemate failide ja andmebaaside lõplikku ümberarvestust eurodesse on soovitatav teha neist koopiad, et need oleksid vajaduse korral kättesaadavad.

Paralleelkäibe periood on ajavahemik, mis algab eurorahatähtede ja müntide ringluse laskmise päeval (üleminekupäev) ning mille jooksul kehtivad asjaomases liikmesriigis seaduslike maksevahenditena nii omavääring kui ka euro.

Paralleelkäibe perioodi maksimaalne kestus on kuus kuud ning liikmesriikidel on lubatud seda lühendada. Enamik liikmesriike, kes praegu valmistuvad euro kasutuselevõtuks, on ette näinud lühikese paralleelkäibe ajavahemiku kestusega kuni üks kuu.

2.3. Sularahahaldus

Sularahatehingute sujuva ülemineku kindlustamine on üks olulisimaid ettevalmistusi, iseäranis ettevõtja jaoks, kelle suhted klientidega on suurel määral sularahapõhised. Paralleelkäibe perioodil täidab jaekaubandus pankade kõrval olulist ülesannet, mis seisneb riigi omavääringu rahatähtede ja müntide kokkukogumises ja käibelt kõrvaldamises.

Euro ja omavääringu sularaha samaaegse käibimise aja lühendamiseks ning uuele sularahale ülemineku kiirendamiseks peaksid jaemüüjad alates üleminekupäevast **tagastama vahetusraha üksnes eurodes**. Mõnes riigis võidakse seda nõuda ka seadusega. Selleks et olla võimeline andma raha tagasi üksnes eurodes, peaksid ettevõtjad saama oma pangast enne üleminekupäeva piisava koguse eurorahatähti ja münte (eelvarustamine). Selleks peavad jaemüüjad realistlikult hindama oma tegelikku sularahavajadust eurole ülemineku esimestel päevadel ja nädalatel. Tuleb arvestada, et sel ajavahemikul on jaemüüjate **vajadus eurosularaha järele kolm kuni viis korda „tavalisest“ suurem**, kuna klientidelt saadud omavääringus sularaha ei saa enam vahetusrahana kasutada ja kliendid kasutavad omavääringus sularaha ostude eest tasumisel tavalisest rohkem, et sellest panga vahendusest vabaneda. Eelvarustamise üksikasjad sätestatakse VKEde ja pankade vahelistes lepingutes, mis muu hulgas näevad ette eelvarude sularaha debiteerimise tähtajad ja tagatisnõuded.

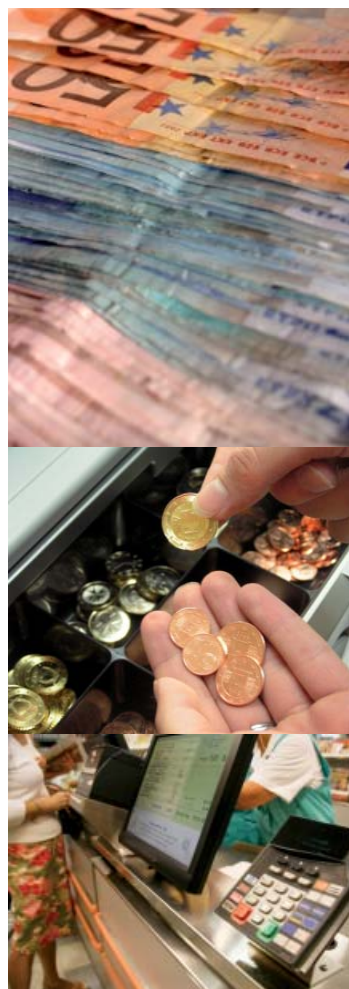
Mingil juhul **ei tohi alahinnata** eurosularahaga eelvarustamise ning üldisemalt eurosularaha ja omavääringus sularaha samaaegse kasutamise **logistilisi ja turvalisuse**

aspekte üleminekupäevale eelnevatel nädalatel ja paralleelkäibe perioodil. Vajalike meetmete hoolikas ja õigeaegne kavandamine tagab sujuva ülemineku. Näiteks tuleks ettevõtjatel kontrollida, kas neil on **piisavalt võimalusi täiendava sularahahulga hoidmiseks**. Tuleb üle kontrollida **transpordivõimalused** klientidelt saadud omavääringus sularaha tagastamiseks pankadele. Kui ettevõttes on palju sularaha, siis on soovitatav kontrollida, kas **kindlustuskate** on piisav või tuleb seda ajutiselt suurendada.

Kassadesse võib **samaaegselt euro- ja omavääringus sularaha käitlemiseks ja hoidmiseks ette näha erilahendused**, näiteks lisasahtlid. Tagasiantava vahetusraha vähendamiseks võib kliente paluda, et nad võimaluse korral annaksid täpse summa ning üldiselt kasutaksid maksmisel väiksemaid rahatähti. Suuremad jaemüüjad saavad võib-olla kaaluda ka muude rahavahetusvõimaluste pakkumist, mille abil kliendid saaksid omavääringus sularaha vahetada eurodesse – see võimaldab maksta otse eurodes ning siis ei teki viivitusi kassade juures. Teine kaalumist vääriv võimalus on paluda klientidel kasutada maksmiseks esimestel päevadel pärast üleminekupäeva suuremal määral elektroonilisi maksevahendeid (nt krediit- ja maksekaarte); see vähendaks sularahamaksete arvu.

Aegsasti enne üleminekupäeva tuleb koolitada sularahaga kokkupuutuvaid töötajaid, eeskätt kassapidajaid **eurorahatähtede ja -müntide kujunduse ning turvaelementide** osas. Koolitus peaks hõlmama **eurosularaha käitlemist ja käitsemist**, mis on vajalik maksete kiireks teostamiseks ja eksimisohu vähendamiseks.

Kuna eurole üleminekuga seoses käsitletakse eurosularaha esmakordselt, mis sisuliselt tähendab, et kassapidajad ei ole euro kasutamisega veel täielikult harjunud, siis suureneb üleminekupäeva paiku vigade ja pettusjuhtumite tõenäosus.

Kõnealuste ohtude vähendamiseks tuleb luua vastav sisekontrollimehhanism, mis võimaldab kontrollida tehingute õigsust eelkõige üleminekupäevale järgnevatel nädalatel.

2.4. Töötajate teavitamine ja koolitus

Väga oluline on anda töötajatele **koolitust** eurole ülemineku kohta. Koolituse üks eesmärke on anda teavet euro kasutuselevõtu tagajärgede ja ajakava kohta. Töötajatele tuleb selgitada, kuidas üleminek toimub ja milline on nende ülesanne. Eriti tuleb koolitada sularahaga töötajaid, kuna see aitab neil euromünste ja -rahatähti paremini tundma õppida ning neid kiiresti käsitseda.

Koolituse korraldamisel tuleb **lähtuda iga sihtrühma vajadustest**. Näiteks tuleb erinevat väljaõpet anda töötajatele, kes suhtlevad klientidega, puutuvad kokku sularahaga või töötavad raamatupidamise või IT osakonnas. Väljaõppe tõhususe hindamiseks tuleb paluda töötajatelt tagasisidet.

Eurovääringu paremaks tundmaõppimiseks on soovitatav varustada töötajad **vahetuskursi tabelite, eurokalkulaatorite** ja muu sellisega.

Rõhutada tuleb ka **juhtkonna ja töötajate dialoogi** olulisust. Varasem eurole ülemineku kogemus näitab, et suure sularahakäibega ettevõtetes on eriti esimestel päevadel pärast euro kasutuselevõttu suurem oht eksida vahetusraha tagasiandmisel eurodes. Kuna eurole üleminek võib töötajate jaoks olla väga pingeline, on vaja aegsasti kindlaks teha võimalikud probleemid ja nende lahendamise viisid ning need

omavahel läbi arutada. Lisaks tuleb ette näha kord, kuidas ettevõttes toimitakse vea ilmnemise ja klientidelt kaebuste saamise korral.

Aruteludesse euro kasutuselevõtu **mõjust palgale** on mõistlik kaasata töötajad ning suurte ettevõtjate puhul ka ametiühingute esindajad. Töötajate harjutamiseks uue vääringuga on soovitatav esitada palgalipikutel summad eurodes ja omavääringus nii pea kui võimalik pärast fikseeritud vahetuskursi määramist. Samuti on soovitatav, eriti kui ümberarvestamise tagajärjel nominaalpalk väheneb (nt üks miljon Itaalia liiri on „kõigest“ 516,46 eurot), selgitada, kuidas on summa eurodesse ümber arvatud. See on oluline eeskätt ettevõtjate puhul, kes maksavad töötasu ikka veel sularahas.

Lisaks ei tohiks unustada **palkade ümardamise** teemat. Ebatäpsuste vältimiseks on väga tähtis ümardada üksnes lõppsummat, mitte selle erinevaid osi, nagu tulumaks, ravikindlustus, sotsiaalkindlustus jne.

3. Kaubandusstrateegia: suhted klientide

3.1. Klientide teavitamine

Euro kasutuselevõtt võib jae-kaubanduse klientides tekitada ebakindlust või isegi muret negatiivsete tagajärgede, nagu hinnatõus, pärast. Konkreetsetel teabel põhinevate usalduse loomise meetmetega saab hajutada negatiivset suhtumist ja suurendada toetust eurole.

Näiteks võiks kliente teavitada vahetuskursist näidete abil (nt esmatarbekaupade hinnatabelid, voldikud). See on lihtne võimalus tõestada, et hinnad on ümardatud õigesti, ning vähendada seeläbi ebakindlust.

Samuti tuleb aegsasti teavitada ärikliente. Nad peavad teadma, millal kavatseb ettevõtja hakata kasutama eurot (nt tellimuslehtedel, arvetel jne). Ettevõtja peaks veenduma, et tema ajakava ei tekita võtmeklientide jaoks probleeme.

3.2. Hindade esitamine kahes vääringus

Enamiku riikide eurole ülemineku kavades nähakse ette hindade kohustuslik esitamine kahes vääringus (omavääring ja euro) ning selline nõue tuleneb riigi õigusaktidest.

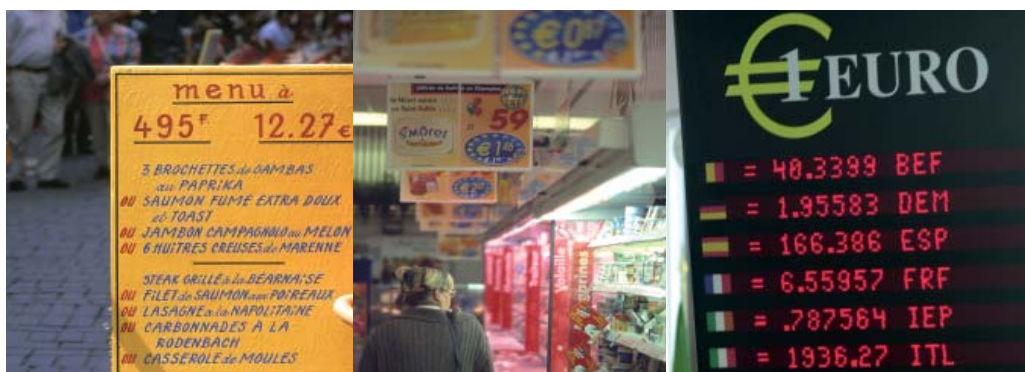
Hindade esitamine kahes vääringus on peamine meetod klientide ja töötajate harjutamiseks eurodes väljendatud summadega. See aitab neil hakata „mõtlemata eurodes“. Kõnealune meede võib algul osutada kulukaks ja kahtlemata tuleb selleks hankida eriseadmed. Ent see on väga tõhus vahend suhete parandamiseks klientidega.

ja tarnijatega

Hindade esitamine kahes väeringus peab olema üheselt arusaadav, kergesti märgatav ja selgesti loetav. Hindade ümberarvutamiseks omavääringust eurodesse tuleb alati kasutada täielikku vahetuskurssi. Samas ei tasu hindade esitamist numbritega üle koormata ja piirduda võib ka ainult kliendi poolt makstava lõpphinna avaldamisega. Hindu saab kahes väeringus esitada riulitele kinnitatud hinnasiltidel, toote hinnasiltidel, plakatitel, hinnakirjades ja ostutšekkidel, kus kogusumma esitatakse ka eurodes.

Arusaamatuste ja lisakulutuste vältimiseks on oluline **hakata hindu esitama kahes väeringus alles siis, kui ametlik vahetuskurs on lõplikult fikseeritud**. Ametliku vahetuskursi määrab nõukogu, kui liikmesriik on täitnud lähenemiskriteeriumid. Esimese laine liitujate kogemus näitas, et tarbijad pööravad hindade esitamisele kahes väeringus tähelepanu alles viimastel nädalatel ja kuudel enne euro kasutuselevõttu.

Omavääringu ümberarvestusel eurodesse ja vastupidi kohaldatakse eeskirju, mis on ette nähtud nõukogu määrusega (EÜ) nr 1103/97 teatavate euro kasutuselevõtuga seotud sätete kohta.

- Fikseeritud vahetuskursid võetakse vastu selliselt, et üks euro on väljendatud iga osaleva liikmesriigi vääringu suhtes. Need võetakse vastu kuue tüvenumbriga.
- Ümberarvestuste tegemisel fikseeritud vahetuskurse ei ümardata ega kärbita.
- Fikseeritud vahetuskurse kasutatakse euroühiku ja riikide rahaühikute vahelisel mõlemasuunalisel ümberarvestamisel. Vahetuskurssidest tuletatud pöördkurse ei kasutata.
- Rahasummad, mida makstakse või arvestatakse pärast euroühikusse ümberarvestamist ja sellele järgnevat ümardamist, ümardatakse üles- või allapoole lähima sendini. Rahasummad, mida makstakse või arvestatakse pärast riigi rahaühikusse ümberarvestamist, ümardatakse üles- või allapoole lähima allühikuni või allühiku puudumisel lähima ühikuni või vastavalt siseriiklikule õigusele või tavale riigi rahaühiku allühiku või ühiku kordse või osani. Kui vahetuskursi kohaldamise tulemusena saadakse täpselt vahepealne tulemus, ümardatakse summa ülespoole.

Järgnevalt on esitatud **näide ümberarvestuse kohta**, milles on kasutatud Küprose naela.

Fikseeritud vahetuskurs on $1 \text{ EUR} = 0,585274 \text{ CYP}$

Algsamma ümberarvestuseks Küprose naeladest eurodesse tuleb see jagada vahetuskursiga. Saadud eurosumma tuleb ümardada kahe kümnendkohani, st sendini. Ümardamine kas alla- või ülespoole sõltub üldisest kaubandustavast.

Esimene näide

1,30 Küprose naela jagatud fikseeritud vahetuskursiga võrdub 2,2211818 eurot. Kolmas kümnendkoht on 1, seega tuleb ümardada allapoole:

$$1,30 \text{ CYP} = 2,22 \text{ EUR}$$

Teine näide

1,80 Küprose naela jagatud fikseeritud vahetuskursiga võrdub 3,0754825 eurot. Kolmas kümnendkoht on 5, seega tuleb ümardada ülespoole:

$$1,80 \text{ CYP} = 3,08 \text{ EUR}$$

Eurosumma ümberarvestuseks Küprose naeladesse tuleb eurosumma korrutada vahetuskursiga. Saadud summa naelades tuleb ümardada kahe kümnendkohani. Ümardamine kas alla- või ülespoole sõltub üldisest kaubandustavast.

Kolmas näide

18 eurot korrutatud fikseeritud vahetuskursiga võrdub 10,534932 Küprose naela. Kolmas kümnendkoht on 4, seega tuleb ümardada allapoole:

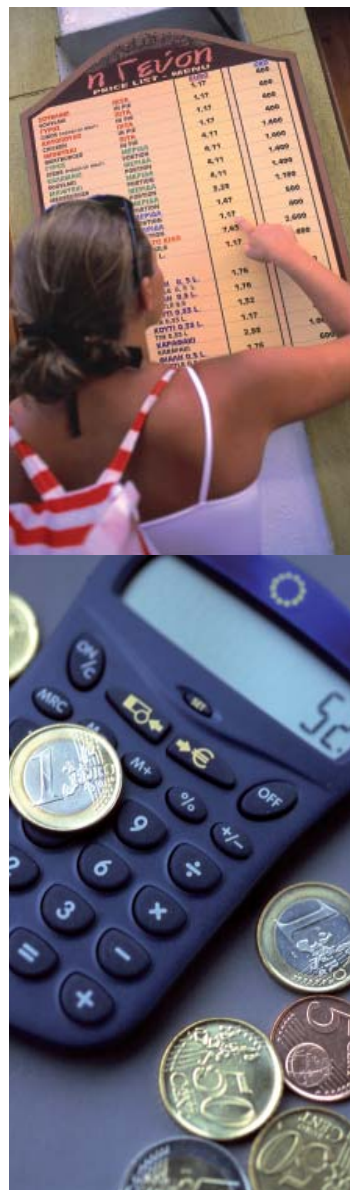
$$18 \text{ EUR} = 10,53 \text{ CYP}$$

Neljas näide

11 eurot korrutatud fikseeritud vahetuskursiga võrdub 6,438014 Küprose naela. Kolmas kümnendkoht on 8, seega tuleb ümardada ülespoole:

$$11 \text{ EUR} = 6,44 \text{ CYP}$$

Tuleb meeles pidada, et kõikide kaubandustehingute puhul tuleb kasutada täielikku vahetuskurssi: 1 euro = 0,585274 Küprose naela.

3.3. Hinnakujundus

Euro kasutuselevõtt võib anda suurepärase võimaluse strateegiliseks turuanalüüsiks. Kui on uuritud ja kirjeldatud, kuidas ettevõtet mõjutab üleminek eurole, siis on sellega loodud alus **üleminekustrateegia** väljatöötamiseks ja rakendamiseks. Eurohindade kujundamisel tuleb võtta arvesse järgmisi asjaolusid: hinnastruktuur, hinnatundlikkus, tarbija valmidus hindu võrrelda, eurohinna suurem läbipaistvus ja konkurentide hinnakujundus.

Väga oluline on koostada võtmeklientide nimekiri ja võtta nendega ühendust aegsasti enne euro kasutuselevõttu. Neile tuleks edastada **eurodes hinnakirjad ja tootekataloogid**, mis sisaldavad ka teavet vahetuskursi kohta ja ümberarvestuste näiteid.

Eesmärk on tagada, et **üleminekuga kaasnev hinnasurve oleks kõikjal neutraalne**. Põhimõtteliselt ei tohiks üleminek hindu ega kaupade väärtusi mõjutada. VKED peaksid teadma, et üleminekuajal on kliendid hinnamuutuste suhtes väga tundlikud. Seega on läbipaistev hinna ümberarvestuse strateegia arusaamatuste vältimiseks olulise tähtsusega.

Pärast hindade ümberarvestust eurodesse võib osutada vajalikuks hindu turusobivuse seisukohalt natuke muuta. Ümberarvestuse tulemuseks võib olla „ebamugav“ hind, nt 7,32 eurot. Sellisel juhul tuleb hinda ümardada, et seda oleks lihtsam kasutada (nt 7,30 eurot).

Seoses „**psühholoogiliste**“ hindadega võib tekkida vajadus uute künnishindade järgi. Sellega seoses võib kasutada turundusvõtet, mis seisneb järjekindlas allapoole ümardamises, mida saab kasutada reklaamiks. Näiteks võib tootehinna 49,00 FRF, ümberarvestatuna 7,47 eurot, ümardada 7,40 eurole (48,54 FRF). Juhul kui see ei ole finantskaalutlustel võimalik, saab muuta kauba kogust või suurust. See võib olla otstarbekaks ka väikeste esemete puhul, nagu kommid, kruvid jne. Näiteks, kuna 1 ITL võrdub 0,00 euroga, võib turukõlbliku hinna saavutamiseks ühikute arvu pakis suurendada.

Eurosummade ümardamine võib aga märkimisväärselt mõjutada ettevõtja käivet ja seda ei tohi alahinnata. Näiteks, 2,51 euro ümardamisel 2,5 euroni on muutus 0,4%. Mõju üksikute artiklite puhul ei ole märkimisväärne, kuid kui VKE kasutab järjepidevalt allapoole ümardamist, siis mõjutab see käivet oluliselt.

Tähelepanuta ei tasu jätta ka eurosummade ümardamise mõju suhetele konkurentidega. Näiteks kui ettevõtja A tooteühiku hind on 200 ITL ja ettevõtja B sarnase tooteühiku hind on 201 ITL, siis eurodes hinnad võrdsustuvad – 0,10 eurot ümardatuna ühe sendi täpsusega. Seega kaotab ettevõtja A oma varasema konkurentsielise.

Mõnes riigis on pärast põhjalikke arutelusid, mida juhtis riigi eurole ülemineku komitee ja millesse olid kaasatud valitsuse, tarbijakaitse ja jaekaubanduse esindajad, käivitatud **õiglase hinnakujunduse algatus**. Algatus põhineb ettevõtlusorganisatsioonide vabatahtlikult võetud kohustusel kohaldada õiglase hinnakujunduse strateegiat ning võtta üle ja jagada teistele positiivseid kogemusi euro kasutuselevõtu vallas. Ettevõtjad, kes selle algatusega liituvad, võtavad endale kohustuse esitada hindasid nõuetekohaselt kahes vääringus

ning mitte tõsta kaupade ja teenuste hindu „ühelt väeringult teisele ülemineku tõttu“.

Eespool nimetatud algatused on osutunud väga kasulikeks, sest need aitavad säilitada tarbijate usku, et hinnad ülemineku tõttu ei muutu. Samuti annavad need ettevõtjale võimaluse näidata end äriilises mõttes soodsast küljest. Kõnealustes algatustes osalemine on seega väga soovitatav.

3.4. Suhted tarnijatega

Soovitatav on aegsasti paluda olemasolevaid tarnijaid, et nad väljastaksid oma hinnakirjad ja arved eurodes.

VKEed võiksid arvestada, et euro kasutuselevõtt annab võimaluse saavutada soodsamad tarnetingimused. Näiteks kui tarnija valikul on otsustavaks teguriks hind, siis suurem hinna läbipaistvus ja üleminekuga kaasnev vahetuskursi riski kõrvaldamine lubavad leida uusi ja odavamaid võimalusi.

3.5. Lepingud

Kõikidele senistele lepingutele kohaldatakse **lepingute järjepidevuse põhimõtet**, mille kohaselt jäävad kehtima senised omavääringus väljendatud summadega lepingud. Kõnealustes lepingutes arvestatakse rahalised väärtused ümber eurodesse, kasutades selleks ametlikult määratud vahetuskurssi.

Kõik ettevõtja õigusdokumendid (töölepingud, üüri- ja laenulepingud, kindlustuspoliisid jne) tasub siiski üle kontrollida, et teha selgeks, kas muudatused on vajalikud. Kahtluse korral tuleks VKE-l kasutada õigusabi.

Uutes lepingutes, kus sätestatakse korduvad maksed ja tingimused, mis jäävad kehtima ka pärast ülemineku tähtpäeva, tuleks väärtused määrata kohe algselt eurodes, et vältida hilisema ümberarvestuse tulemusena kujunevaid ebamugavaid hindu.

Lepingute sõlmimisel äripartneritega väljaspool euroala on kasulik lisada euroklausele, millega nähakse ette, et kui lepinguperiood jätkub pärast euro kasutuselevõtu ametlikku kuupäeva, siis on siduvaks vääringuks euro.

Kõnealune klausel võib olla sõnastatud näiteks järgmiselt: „Pooled lepivad kokku, et lepingus ettenähtud kohustuslikud maksed sooritatakse eurodes alates päevast, mil euro muutub ainsaks seaduslikuks maksevahendiks. Ümberarvestuseks kasutatakse ametlikult määratud vahetuskurssi.“

Kontrollküsimustik

Eurole ülemineku ettevalmistuste kavandamine

- Kas ettevõtja teab eurole ülemineku kuupäeva?
- Kas on kindlaks tehtud, milline on euro mõju ettevõtte ülesannetele ja tegevusele?
- Kas on koostatud eurole ülemineku strateegia?
- Kas on koostatud ettevalmistustööde tegevuskava, kus ülesannetele on selgelt määratud vastutavad?
- Kuidas juhitakse ettevalmistustöid (tähtjad, piisavad inim- ja finantsressursid, osakondadevaheline koostöö)?
- Kas ettevõttes on määratud ettevalmistustööde koordinaator?
- Kas probleemide ja ohtude väljaselgitamiseks on kavandatud tõhus seire?
- Kas kogutakse teavet, mida väljastavad valitsusasutused, kutseühingud, euroinfokeskused, kaubandus- ja tööstuskojad, pangad, raamatupidamisettevõtjad, ärinõustajad jne?

Kohandused äriühingus (raamatupidamine, infotehnoloogia, sularahahaldus, töötajate koolitus)

Raamatupidamine ja finantsjuhtimine

- Kas ajalooliste andmete ümberarvestus on kavandatud?
- Kas euro kasutuselevõtu aasta eelarve on koostatud europõhiselt?
- Kas on kindlaks tehtud, millisest kuupäevast alates või millise ajavahemiku kohta tuleb maksudeklaratsioonid ja seotud dokumendid (sh ettevõtte tulumaksu, käibemaksu, töötajate palkadel ja töötasudelt kinnipeetud maksude kohta) ning finantsaruanded esitada eurodes?
- Kas äriühingu omakapitali ümberarvestus, sh vajadusel selle suurendamine või vähendamine on läbi mõeldud?
- Kas ettevõtte põhikirja ja sise-eeskirjad on üle kontrollitud?
- Kas aktsionäre või osanikke on teavitatud neile kuuluvate aktsiate või osakutega seotud muudatustest?

IT-süsteemid

- Kas on koostatud loetelu kõigist ettevõtja IT-süsteemidest (nt arvete koostamise, palgaarvestuse, teabehalduse, piletimüügi ja laovarude arvepidamise süsteemid)?
- Kas on kindlaks tehtud kõik IT-süsteemid, mida eurole üleminek mõjutab?
- Kas IT-süsteemide tarnijatelt on üle küsitud, kas süsteemid vastavad eurole ülemineku nõuetele (nt võime kasutada kahte või enamat vääringut; hindade kahes vääringus esitamine paralleelkäibe ajavahemikul; vormide ja aruannete muutmise toe olemasolu; ümberarvestus- ja ümardamiseeskirjade õige rakendamine; ajalooliste andmete dokumenteerimine omavääringus)?
- Kas on kindlaks tehtud, millist IT-riistvara tuleb ajakohastada ja milline asendada (nt server, sülearvutid, klaviatuurid, printerid, kassaaparaadid, müügiautomaadid, kaardilugejad)?
- Kas ettevõttevälised ressursid, mis on vajalikud IT-alaste kohanduste tegemiseks, on aegsasti kindlaks tehtud ja broneeritud?
- Kas on kontrollitud, et IT-süsteemide ajakohastatud tarkvaraversioonid või asendusversioonid on vajaduse korral kättesaadavad?
- Kas on välja selgitatud liidesed, mis ühendavad ettevõtte IT-süsteeme äripartnerite, tarnijate jne süsteemidega?
- Kas on kindlaks tehtud, missuguseid süsteeme tuleb millal ümber seadistada kas ärilistel ja/või tehnilistel põhjustel ning millisel ajahetkel seda teha?
- Kas on ette valmistatud ja käivitatud IT-süsteemide kohandamine kas ettevõtte oma asjatundjate või lepinguliste teenusepakkujate poolt?
- Kas on kindlaks määratud IT-süsteemide ja riistvara katsetamise vajadus ja ajastus?
- Milline on mõju elektrooniliste maksevahenditega maksmisele?

Sularahahaldus

- Kas on hinnatud eurosularaha vajadus esimestel nädalatel pärast üleminekut ning kas on võetud ühendust pangaga seoses eurosularaha varumisega enne üleminekupäeva (eelvarustamine)?
- Kas euroraha stardikomplektid on tellitud?
- Kas on loodud piisavad võimalused euro- ja omavääringus sularaha samaaegseks hoidmiseks?
- Kas on piisavalt analüüsitud logistilisi ja turvalisuse aspekte (turvalisus, kindlustus jne)?
- Kas on ette nähtud erimeetmed euro- ja omavääringus sularaha käitlemiseks müügikohtades?
- Kas on kavandatud koolitusi eurorahatähtede ja -müntide kujunduse ja turvaelementide osas? Kas on kavandatud koolituskursusi eurosularaha käitlemise ja käsitsemise teemal?

Töötajate koolitus

- Kas on kavandatud eri suunitlusega koolitusi (nt töötajatele, kes suhtlevad klientidega, töötajatele, kes puutuvad kokku sularahaga, IT-osakonna töötajatele jne) ja kas selleks on ette nähtud rahalised vahendid?
- Kas töötajatele on jagatud vahetuskursi tabelid, eurokalkulaatorid jne?
- Kas töötajaid on teavitatud ülemineku mõjust palgale (ümardamise põhimõte jne)?
- Kas on kavas määrata kontaktisik, kelle poole võivad töötajad teabe saamiseks pöörduda?

Suhted klientide ja tarnijatega

Kliendid

- Kas klientidega, sh äriklientidega, on ühendust võetud ja kas neid on üksikasjadest teavitatud?
- Millal hakatakse hindu esitama kahes vääringus ja kuidas seda tehakse (toodete hinnasildid, hinnakirjad, ostutšekid, käibemaksuread jne)?
- Kas on välja töötatud eurovääringus hindade kujundamise strateegia (ümberarvestus, ümardamine, kuidas toimitakse ebamugavate hindade puhul, „psühholoogilised“ hinnad jne)?
- Kas hindade muutmise korral on tagatud läbipaistvus ja jälgitavus (eeskätt ümardatud hindade ja mitmes vääringus arvutuste korral)?
- Kas ettevõtja peaks osalema õiglase hinnakujunduse algatuses?
- Kas euro kasutuselevõtu tagajärjel on vaja konkurentsivõime tagamiseks muuta ettevõtte positsiooni turul?
- Kas euro loob võimalused laieneda uutele turgudele?
- Kas euro loob võimalused uute müügimeetodite kasutuselevõtuks (e-kaubandus, tellimuste esitamine e-posti teel jne)?

Tarnijad

- Kas tarnijatega on võetud ühendust ning kas neid on palutud esitada hinnakirjad eurodes?
- Kas üleminekut on kaalutud võimalusena vaadata üle senised suhted tarnijatega?

Lepingud

- Kas kõik olemasolevad lepingud (töölepingud, üürilepingud, lepingud äripartneritega väljaspool euroala, lepingud pankadega ja teiste ettevõtjatega) on üle kontrollitud?
- Kas ettevõtja kaalub vääringute sätestamist eurodes uutes lepingutes, mis reguleerivad kordumakseid ja mille tingimused jäävad kehtima ka pärast ülemineku perioodi lõppu?
- Kas ettevõttevälise õigusnõustamine on vajalik?

Lisateave:

Euro veebileht

www.ec.europa.eu/euro

Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektooraat

www.ec.europa.eu/economy_finance

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate Euroopa portaal

www.ec.europa.eu/enterprise/sme

Võrgustik Enterprise Europe

www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu

Euroopa Keskpank

www.ecb.europa.eu

Euroopa Komisjon

**Euro: kas olete valmis?
Äriühingu ettevalmistamine tööks eurodes**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2008 — 28 lk — 15,0 x 23,0 cm

ISBN 978-92-79-08700-4

DOI 10.2765/52075

Väljaannete talitus

Publications.europa.eu

ISSN 978-92-79-08700-4

9 789279 087004